

Találkozásaim Arany Sándor professzorral

Egy tudós életművének megítélésében kétségkívül a szakmai munkássága az elsődleges. Ez mérhető publikációs tevékenysége, oktatói munkája, iskola-teremtő adottságai, valamint a tudományos közéletben végzett munkája alapján. De mindez egyoldalú, nem teljes, ha nem értékeljük emberi magatartását. Csak e kettő együtt adhat teljes képet a tudósról mint emberről, akinek minden tevékenysége az egyéniségéből ered és ezért szakmai munkásságának értékelése csak az egyéniségének ismeretével együtt lehet teljes.

Abban a szerencsében volt részem, hogy a negyvenes évektől kezdve többször volt alkalmam ARANY SÁNDORral találkozni, ezen belül különböző alkalmaikkor több napot is együtt tölteni vele. Visszaemlékezve ezekre a találkozásokra lehetőségem nyílik felvázolni azt a képet, amely Róla bennem kialakult. Kétségtelen, hogy ez a kép nem teljes - mert nem is lehet az -, de mégis egyéniségének egy tükröképét adja. Merem azt is állítani, hogy e kép tárgyilagossága, mert semmiféle munkakapcsolat, vagy alá- és fölérendeltségi viszony nem befolyásolta véleményem. Azt is joggal állíthatom, hogy a véleményemben mások értékelése is benne foglaltatik, mert a szakmai körökben forogva a mások nézete is hatott rám és ezt a saját kritikai szűrőmonom megszűrve, beépítettem a bennem kialakult képbe.

Az első találkozás, amelyre határozottan emlékszem a Talajtani Társaság alakuló gyűlése alkalmából volt 1942-ben, a Reáltanoda utcában. Akkor mint egészen fiatal, a talajtannal még éppen hogy csak ismerkedő tanítványok mentünk el MADOS LÁSZLÓ professzor vezetésével az ülésre. Ezen választották meg ARANY SÁNDORT a társaság alelnökének, ami lényegében egy megtisztelő gesztus volt, elismerve eddigi tudományos tevékenységét. Sajnos, az akkori helyzetben ez a Társaság bejegyzést nem nyert és nem funkcionált, s a Magyar Talajtani Társaság tényleges megalapítására csak 1957-ben kerülhetett sor.

Később, 1950 körül találkoztunk ismét, amikor Mezőtúr, Túrkeve és Kisújszállás határában alakultak meg az első termelősövetkezeti nagyüzemek. A nagyüzemi gazdálkodáshoz szükség volt a talajok részletes ismeretére és ehhez készítettünk mi KREYBIG LAJOS vezetésével egyes területekre térképeket, míg a szomszédos szövetkezetek számára ARANY SÁNDOR szerkesztette meg ezeket. Lelkesedése és nagy szakmai ismeretei tették lehetővé az akkor igényelt gyors munkát, minek eredményeképpen elkészültek e városok határának talajtérképei.

Ugyancsak az ötvenes években nyíltott alkalmam hosszabb beszélgetésekre, mikor is a debreceni OMMI-labor munkájának értékelésére voltam kiküldve. Ez

alkalommal tapasztaltam azt a kiváló szervező készséget, amivel a laboratóriumot berendezte és működtette. Munkatársai tisztelték, és ebben a tiszteletben benne volt egyénisége mindazon pozitív oldalainak elismerése, mint a fegyelem, a rend, a munka elsődlegességének megkövetelése. Ugyanakkor védte munkatársait, kiállt érdekükben, ami nagymértékben erősítette az iránta megnyilvánuló tiszteletet.

Szintén az ötvenes évek elején volt a talajtani szakembereknek egy találkozója Debrecen körzetében, melyhez egy tanulmányút is kapcsolódott az Ecsedi-lápon. Ezt a rendezvényt ARANY SÁNDOR és munkatársai szervezték meg és ez alkalommal mutatták be a területükön elterjedt talajok szelvényeit. A tanulmányutat egy óriási felhőszakadás szakította meg, amely a résztvevőket a lapterület közepén érte. Az elázott, csúszós utakon a traktorok által vontatott pótkocsikban ülő talajosokat az ő gyors és határozott intézkedésével sikerült száraz helyre menteni, mielőtt az utak teljesen járhatatlanná váltak volna. Csak ennek a gyors helyzetfelismerésnek és határozott intézkedésnek volt köszönhető, hogy a mintegy 30-40 résztvevő kisebb náthával "megúsza" ezt az ítéletidőt.

Szakmai szereplései közül kiemelkedő volt az MTA Agrokémiai Kutató Intézet által 1955-ben rendezett talajtani konferencia, mely a háború utáni eszmélés első hazai, de nemzetközi részvétellel rendezett talajtani találkozója volt. Előadásában szikések kialakulásával foglalkozott és ezzel is nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a magyar talajtan ismét bekapcsolódjék a nemzetközi vérkeringésbe.

A következő évben, 1956-ban a párizsi Nemzetközi Talajtani Társaság Kongresszusán a magnézium és a szikesezés kapcsolatára mutatott rá. Az öttagú magyar delegáció tagjaként magam is tanuja lehettem nemzetközi elismertségének, a kiterjedt személyes kapcsolatainak és annak, hogy közvetlen, de ugyanakkor öntudatos modorával milyen kedvező hatást váltott ki a kongresszuson vele kapcsolatba kerülő számos szakemberben.

Együtt voltunk az 1960-as évek elején egy romániai nemzetközi talajtani tanácskozáson. Itt azt tapasztaltam, hogy a román talajtani szakemberek őt ismerték a legjobban és a legtöbben vele tartottak személyes kapcsolatot. Ehhez minden bizonnyal nemcsak az járult hozzá, hogy a debreceni talajtani szakemberek vezéregyéniségeként a határmenti területeken sok közös problémát tárgyalhattak meg, hanem közvetlen egyénisége és tekintélyt parancsoló szakmai ismeretei, valamint saját vizsgálati adatainak nagy száma is.

Emlékezetes, személyes jellegű találkozásom 1959-ben, a balatonfüredi szív szanatóriumban volt vele. A véletlen úgy hozta, hogy egy szobában voltak édesapámmal és így a látogatásom alkalmával sok közös téma vetődött fel. Apámtól tudom, hogy betegsége ellenére vidámsága, tréfálkozó természete általános közkedveltséget eredményezett betegtársai között. Vidámsága mások számára is megkönnyítette állapotuk elviselését.

Sajnos élete utolsó szakaszában már nem hozott össze minket a sors, így erről az időszakról nincs emlékem.

Azról a néhány évtizedről azonban, amelyekről vannak vele kapcsolatos benyomásaim, az állapítható meg, hogy egy szakmáját mindenekelőtt szerető, jó kedélyű, tréfára hajló, de ugyanakkor mindenkor fegyelmezett és fegyelmet megkövetelő, jó szervező tudóst vesztettünk el benne. Élete nemcsak szakmailag példamutató, hanem emberileg is és ezt kötelességünk nekünk, akik ismertük, továbbadni az utóknak és megörökíteni a fiatal talajtanos nemzedékek számára.

STEFANOVITS PÁL
Agrártudományi Egyetem,
Gödöllő

Érkezett: 1990. január 22.